

**Informační systémy pro
zdravotnictví a ekonomiku**

**PUSA software
Žižkova 13
586 01 Jihlava**

HOTLINE poradenství (v pracovní dny 8 až 17 hod.)

mobil: **602 735 124**

telefon: 567 320 386

fax: 602 783 071

e-mail: pussa@pussa.cz

web: <http://www.pussa.cz/>

pussa

Průvodce

Instalací a konfigurací

CESTRUM

1. Úvod

Vážený zákazníku,

Dostáváte do rukou ekonomický systém Centrum PUSSA. Dovolte, abychom Vám nejdříve stručně představili výrobce programových produktů PUSSA software.

Firma PUSSA software vznikla v roce 1991. Od samého počátku se orientuje na tvorbu programového vybavení pro oblast ekonomiky a zdravotnictví. Ostatními činnostmi se zabývá pouze okrajově. Vývoj tohoto ekonomického systému tedy je, a hlavně stále bude, pro firmu PUSSA software jednou z prioritních záležitostí. V současné době vyvíjíme zcela novou generaci ekonomického systému pro 32 bitové operační systémy Windows. Současná DOS verze bude nadále vyvíjena, protože zájem o tuto kategorii programů paradoxně spíše roste.

Tyto skutečnosti zákazníkovi zaručují jistotu dlouhodobé a seriózní spolupráce.

V této příručce najdete stručný popis programů, které jsou součástí systému **Centrum PUSSA**. Popis ovládání a informace o způsobu objednání tohoto, ale i dalších produktů. (Další informace viz katalog).

2. Instalační pokyny

Instalace z CD

1. Vložte PUSSA CD do mechaniky. Za několik okamžiků by se mělo zobrazit hlavní okno CD. Pokud se nic nestane, máte zřejmě vypnuté automatické spouštění vložených CD a musíte to učinit ručně tak, že spustíte program **autorun.exe** z hlavního adresáře CD.
2. V seznamu v levém horním rohu hlavního okna zvolte **Centrum**.
3. V seznamu v levém spodním rohu hlavního okna zvolte **Plná verze 5.3b (WIN)**, pokud instalujete na počítač s operačním systémem alespoň Windows98. Pokud instalujete na počítač s operačním systémem Windows95 nebo DOS, zvolte **Plná verze 5.3b (DOS)**.
4. V pravé spodní části hlavního okna klikněte na ikonku **Instalace**. Zobrazí se instalační program zvoleného programu. Dále pokračujte dle instalace z disket od bodu 4.

Poznámka: Po instalaci je nutné nastavit parametr FILES v souboru [C:\CONFIG.SYS](#). V tomto souboru upravte parametr FILES na hodnotu 150. Pokud již řádek s parametrem FILES existuje upravte jeho hodnotu na 150, pokud je nižší. Toto platí pro operační systémy DOS, Windows95 a 98. Pro operační systémy WindowsME, NT, 2000 nebo XP postupujte dle poznámek k instalaci z disket.

Instalace z disket

1. Vložte instalační první instalační disketu do disketové mechaniky.
2. V příkazovém řádku operačního systému (nebo v některém souborovém manažeru) se přepněte na tuto disketu příkazem **A:** a stiskněte klávesu **Enter**.
3. Napište **INSTALUJ** a opět stiskněte klávesu **Enter**. Spustí se instalační program.
4. V instalačním programu stiskněte klávesu **F3** pro zobrazení instalačního panelu.
5. Instalační panel nabízí instalaci do adresáře **C:\CEN53**. Pokud Vám tento adresář vyhovuje, ponechejte cestu nezměněnou. Nejjednodušší způsob instalace je na nic nesahtat a stisknout klávesu **Enter**. Pokud chcete změnit cestu, přesuňte se klávesou **Tab** na políčko s cestou a změňte jej. Změnu cesty potvrďte klávesou **Tab**.
6. Vlastní instalace se zahájí po stisku klávesy **Enter**.
7. Instalační program kontroluje nastavení parametru FILES v souboru CONFIG.SYS a pokud je menší než 150, nabídne jeho úpravu. Jestliže se tak stane je nutné před spuštěním programu počítač restartovat. Toto platí pouze pro operační systémy DOS, Windows 95 a Windows 98. Máte-li jiný operační systém, přečtěte si následující poznámky.

Poznámka k Windows ME: Tento operační systém nemá soubory CONFIG.SYS ani AUTOEXEC.BAT ani jejich alternativy známé z Windows NT/2000/XP. Jediným místem, kde je možné nastavit povolený počet současně otevřených souborů je soubor **SYSTEM.INI**. Zde do sekce **[386Enh]** přidejte řádek **PerVMFiles=150**. Tuto úpravu musíte provést ručně.

Poznámka k Windows NT/2000/XP : Tyto operační systémy nemají soubory CONFIG.SYS a AUTOEXEC.BAT v hlavním adresáři, ale soubory CONFIG.NT a AUTOEXEC.NT v adresáři operačního systému v podadresáři SYSTEM32. Například tedy v <C:\WINDOWS\SYSTEM32>. Do souboru **CONFIG.NT** je nutné přidat řádek s parametrem **FILES=150** (ve Windows XP se již nachází parametr FILES=40, který je nutno přepsat). Tuto úpravu je nutné provést ručně.

Česká klávesnice

Program nevyžaduje od operačního systému, aby podporoval českou klávesnici, protože má vlastní ovladač klávesnice. Je však schopen tolerovat ovladač klávesnice s kódováním Latin 2 standardně instalovaný v operačním systému Windows.

DOS

Sám operační systém nedisponuje vlastním ovladačem klávesnice s podporou Latin 2. Stačí tedy program Centrum pouze nainstalovat. Česká klávesnice je nastavena jako implicitní. Pokud zavádíte nějaký vlastní ovladač klávesnice v souboru autoexec.bat, pak je nutné v programu Centrum nastavit klávesnici „Původní“, nebo se postarat, aby se před spuštěním programu Centrum váš vlastní ovladač vypnul.

Windows 95 a 98

Tyto operační systémy automaticky v souboru autoexec.bat spouštějí vlastní ovladač klávesnice s kódováním Latin 2. Je tedy nutné v programu Centrum nastavit „Původní“ klávesnici. Bohužel klávesnice z Windows má několik nepříjemných vlastností. Pokud by vám vadily, je možné ovladač Windows vypnout a v programu Centrum ponechat „Českou“ klávesnici. Vypnutí klávesnice Windows provedete zrušením řádku, na kterém se v souboru autoexec.bat volal program keyb (něco jako: keyb cz,,C:\WINDOWS\COMMAND\keybrd2.sys).

Windows ME

Tento operační systém automaticky zapíná českou klávesnici a není možné ji vypnout. Proto jediné řešení je v programu Centrum nastavit klávesnici „Původní“.

Windows 2000 a XP

Tyto operační systémy automaticky spouštějí vlastní ovladač klávesnice s kódováním Latin 2. Neexistuje žádná obecná cesta, jak tento ovladač vypnout globálně. Místo toho je nutné vypínat tento ovladač před každým startem programu. Nejvhodnější je proto nastavit v programu Centrum klávesnici na „Původní“. Pokud Vám windowsová klávesnice nevyhovuje a chcete ji vypnout a používat tu z programu Centrum, pak nejjednodušší způsob je vytvořit dávkový soubor (např. START.BAT) a v něm nejdříve vypnout ovladač příkazem KB16 US a potom zavolat program Centrum.bat.

Příklad souboru bat pro start programu Centrum s vypnutím ovladače klávesnice:

```
kb16 US
c:
cd\cen53
centrum.bat
```

3.Spuštění programů

Programy se spouští z adresáře, do kterého jste program nainstalovali (implicitně tedy **C:\CEN53**. Vždy, když v této příručce budeme hovořit o adresáři **CENTRUM**, budeme tím mít na mysli adresář, do kterého jste program nainstalovali.).

Hlavní nabídku celého ekonomického systému spustíte příkazem **CENTRUM**. Z této hlavní nabídky pak můžete

spouštět jednotlivé moduly systému. Přepínání mezi moduly pomocí hlavní nabídky je nejrychlejší.

Jednotlivé moduly můžete také spouštět jako samostatné programy. To je užitečné ve větších firmách, kde s programem pracuje více uživatelů a u síťových aplikací. Uživatel pracující např. se skladem tak nemá přístup k účetnictví apod.

- Program s podvojným účetnictvím spustíte příkazem **UCTO**.
- Program s daňovou evidencí spustíte příkazem **PUSSA**.
- Program s fakturací spustíte příkazem **FAKTURY**.
- Program s knihou jízd a cestovními příkazy spustíte příkazem **CESTY**.
- Program se skladovým hospodářstvím spustíte příkazem **SKLADY**.
- Program s maloobchodní pokladnou (vazba na sklad) spustíte příkazem **KASA**.
- Program pro evidenci dlouhodobého a drobného majetku spustíte příkazem **MAJETEK**.
- Program se mzdami a personalistikou spustíte příkazem **MZDY** (není standardně součástí).

Při instalaci se automaticky vytvoří data pro první účtovanou firmu (FIRMA01). Tato firma je již zčásti naplněna některými číselníky. Některé je však nutné vytvořit. Čtěte tedy pozorně dál.

4. Konfigurace PC

Program Centrum PUSSA je klasická DOS aplikace a proto nevyžaduje nijak výkonný počítač.

Minimální konfigurace

Tato konfigurace vlastně již patří do muzejní kategorie, ale přesto na ní program funguje a lze s ním pracovat:

PC AT 386 / 40 MHz
1 MB RAM (operační paměť)
grafická karta VGA
monitor VGA (může být i monochromatický)
jehličková tiskárna kompatibilní se standardem EPSON

Program je uzpůsoben tak, že je schopen pracovat i s grafikou CGI, EGA nebo dokonce Hercules. V těchto případech však výrobce programu neručí za výsledek.

Optimální konfigurace

Tato konfigurace je pro potřeby programu silně přehnaná a to zejména proto, že Vám dnes již stěží někdo prodá něco horšího:

PC Pentium / 600 MHz nebo vyšší
128 MB RAM nebo více
grafická karta SVGA 4 MB nebo více
barevný monitor SVGA nebo LCD panel
jehličková tiskárna kompatibilní se standardem EPSON nebo laserová či inkoustová tiskárna s protokolem PCL a implementovanou českou sadou Latin 2.

5. Struktura programu

Program Centrum PUSSA je souborem několika samostatných programů. Tyto programy se spouští buď zcela samostatně nebo z hlavního panelu systému (CENTRUM). Další možnosti nabízí přímo jednotlivé programy. Například z podvojného účetnictví lze spustit fakturaci, cestovní příkazy i sklady.

Ekonomický systém Centrum PUSSA se skládá z následujících modulů (programů):

- Podvojně účetnictví (UCTO)
- Daňová evidence (PUSSA)
- Fakturace (FAKTURY)
- Cestovní příkazy (CESTY)

- Skladové hospodářství (SKLADY)
- Maloobchodní pokladna (KASA)
- Majetek (MAJETEK)
- Mzdy a personalistika (MZDY)

Podvojně účetnictví

Tento program je určen k vedení podvojně účetnictví. Má vytvořeny vazby na ostatní programy, tj. Fakturaci, Sklady a Cestovní příkazy.

Program „Podvojně účetnictví“ umožňuje:

- vést agendy až pro 99 firem a to bez příplatku!
- vést libovolný počet knih odeslaných i došlých faktur se sledováním fakturačního salda
- z knih došlých faktur ale i samostatně vytvářet příkazy k úhradě
- vést bankovní výpisy a provádět úhrady odeslaných i došlých faktur.
- využití Homebankingu pro odesílání příkazů k úhradě i pro načítání bankovních výpisů.
- vést libovolný počet pokladních knih
- vést knihu DPH s možností daňového přiznání
- pořizovat účetní doklady a automatickou vazbou na deníky a hlavní knihu bez nutnosti zaúčtování či uzávěrky
- při chybném zaúčtování provést opravu přímo v chybném dokladu
- program disponuje rozsáhlým systémem předkontací účetních dokladů.
- modifikovat účetní rozvrh
- modifikovat podklady pro státní rozvahu a výkaz zisků a ztrát
- vytvářet si libovolný počet vlastních sestav či grafů pomocí generátoru vlastních sestav
- exportovat data nebo jejich libovolnou část do formátu DBF
- pracovat se středisky
- vést přehledný adresář odběratelů a dodavatelů
- tisknout mnoho přehledových sestav
- tisknout několik podob účetních deníků a hlavní knihy
- data předcházejících let archivovat tak, že je možné dále s nimi pracovat a zpracovávat tak souběžně dva i více účetních let
- vytvářet pružnou roční uzávěrku, kterou je možné kdykoliv zopakovat
- vést informace o libovolném počtu bankovních účtů
- používat seznam všech PSČ včetně určení okresu
- filtrovat data ve všech důležitých tabulkách podle přednastavených nebo vlastních filtrovacích podmínek
- zálohovat data jak na disketu tak na pevný disk nebo na zálohovací zařízení jako ZIP, LS-120 apod.
- vyvolat v jakémkoliv okamžiku kontextovou nápovědu
- tisk nápovědy ve formě příručky
- pracovat s interním textovým editorem
- formátovat diskety

Některé zde uvedené vlastnosti jsou obecně platné pro všechny programy PUSSA a disponují jimi i ostatní programy.

Daňová evidence

Tento program je určen k vedení daňové evidence. Má vytvořeny vazby na ostatní programy, tj. Fakturaci, Sklady, Cestovní příkazy a další.

Program „Daňová evidence“ umožňuje:

- vést agendy až pro 99 firem
- vést libovolný počet knih odeslaných i došlých faktur se sledováním fakturačního salda
- z knih došlých faktur ale i samostatně vytvářet příkazy k úhradě
- vést libovolný počet pokladních knih
- vést knihu DPH s možností daňového přiznání
- vést peněžní deník v té nejjednodušší podobě, která je vůbec možná
- modifikovat číselník kódů účetních operací
- vytvářet si libovolný počet vlastních sestav či grafů pomocí generátoru vlastních sestav
- exportovat data nebo jejich libovolnou část do formátu DBF

- pracovat se středisky
- vést přehledný adresář odběratelů a dodavatelů
- tisknout mnoho přehledových sestav
- tisknout několik typů peněžního deníku včetně tisku peněžního deníku podle vlastní definice
- data předcházejících let archivovat tak, že je možné dále s nimi pracovat a zpracovávat tak souběžně dva i více účetních let
- vytvářet pružnou roční uzávěrku, kterou je možné kdykoliv zopakovat
- vést informace až o čtyřech bankovních účtech
- používat seznam všech PSČ včetně určení okresu
- filtrovat data ve všech důležitých tabulkách podle přednastavených nebo vlastních filtrovacích podmínek
- zálohovat data jak na disketu tak na pevný disk nebo na zálohovací zařízení jako ZIP, LS-120 apod.
- vyvolat v jakémkoliv okamžiku kontextovou nápovědu
- tisk nápovědy ve formě příručky
- pracovat s interním textovým editorem
- formátovat diskety

Fakturace

Tento program je určen pro vystavování faktur a práci s knihami odeslaných i došlých faktur.

Program „Fakturace“ umožňuje:

- vytvářet faktury v několika podobách s návazností na knihy odeslaných faktur a knihu DPH
- vést knihy odeslaných a došlých faktur s možností fakturačního salda
- kopírovat již vytvořenou fakturu jako novou
- u knih došlých faktur nebo i samostatně vytvářet příkazy k úhradě
- odeslání příkazu k úhradě do České spořitelny (home banking)
- automatický výpočet DPH a cen s DPH
- používat číselník fakturačních položek pro často fakturované položky
- používat předkontaci odesílaných i došlých faktur s možností dávkového přenosu do podvojného účetnictví
- program může být provázán s programem Sklady, kde umožňuje fakturovat přímo s odpisem ze skladu

Cestovní příkazy

Tento program je určen pro evidenci jízd soukromých i firemních vozidel a pro výpočet a tisk cestovních příkazů a knih jízd.

Program „Cestovní příkazy“ umožňuje:

- vést evidenci pro libovolný počet soukromých i firemních vozidel
- modifikovat údaje o cenách PHM
- modifikovat údaje o amortizaci vozidel
- vést pro každé vozidlo samostatnou knihu jízd
- automatický výpočet všech údajů pro cestovní příkazy
- tisk knih jízd
- tisk cestovních příkazů

Sklady

Tento program je určen k vedení skladového hospodářství. Má vytvořeny vazby na ostatní programy, tj. Fakturaci a účetnictví.

Program „Sklady“ umožňuje:

- vést agendy až pro 99 firem
- vést až 99 skladů pro každou firmu
- modifikovat číselník skladových pohybů
- centrálně udržovat katalog zboží s přehledem o skladových zásobách na jednotlivých skladech i o celkovém množství.
- vytvářet si libovolný počet vlastních sestav či grafů pomocí generátoru vlastních sestav

- exportovat data nebo jejich libovolnou část do formátu DBF
- pracovat se středisky
- vést přehledný adresář odběratelů a dodavatelů
- tisknout mnoho přehledových sestav
- tisknout několik typů výdejků a prodejek.
- tisknout prodejky na úzké (paragonové) tiskárně.
- přijímat skladové položky současně na více skladů
- vydávat skladové položky současně z více skladů
- z jakékoliv výdejky vytisknout prodejku za hotové nebo vytvořit fakturu
- z libovolné výdejky vytvořit příjemku na zvoleném skladu.
- data předcházejících let archivovat tak, že je možné dále s nimi pracovat a zpracovávat tak souběžně dva i více účetních let
- filtrovat data ve všech důležitých tabulkách podle přednastavených nebo vlastních filtrovacích podmínek
- zálohovat data jak na disketu tak na pevný disk nebo na zálohovací zařízení jako ZIP, LS-120 apod.
- vyvolat v jakémkoliv okamžiku kontextovou nápovědu
- tisk nápovědy ve formě příručky
- pracovat s interním textovým editorem

Maloobchodní pokladna

Tento program je určen k maloobchodnímu prodeji položek z programu Sklady. Vazba na program Sklady je nutný. Program Kasa se snaží co nejvíce zjednodušit postup výběru zboží a tisk prodejního paragonu.

Program „KASA” umožňuje:

- maloobchodní prodej položek z programu Sklad.
- odstínění prodavače od skladového programu.
- maximální zjednodušení prodejního cyklu. Vše se odehrává na jedné obrazovce.
- tisk daňového i obyčejného paragonu.
- zadání adresy odběratele.
- jednou vytištěný paragon je již chráněn proti výmazu i proti úpravám.
- vystavení vrácenky.
- automatické odepisování prodaných položek ze skladu.
- podpora čárového kódu (přes klávesnicový buffer).

Majetek

Tento program je určen k evidenci dlouhodobého i drobného majetku. Umožňuje evidovat i zhodnocování a odepisování dlouhodobého majetku.

Program „MAJETEK” umožňuje:

- Evidovat dlouhodobý majetek.
- Evidovat technická zhodnocení dlouhodobého majetku.
- Evidovat a vytvářet odpisy dlouhodobého majetku.
- Evidovat drobný majetek.
- Tisknout mnoho sestav a přehledů.

6. Popis ovládání

Programy firmy PUSSA software jsou konstruovány tak, aby jejich ovládání bylo co nejjednodušší.

K této základní a nejjednodušší kostře jsou připojeny další funkce, které se vyvolávají přes funkční klávesy. Pokud tyto funkce nepotřebujete, potom vás neobtěžují a tiše čekají na svou aktivaci příslušnou funkční klávesou. Znalost těchto funkčních kláves je proto stěžejní. Nemusíte si je ale všechny pamatovat, protože jejich výčet najdete na spodním řádku obrazovky (stavový řádek). Klávesy Shift, Ctrl a Alt mají speciální význam a mají vlastní stavový řádek.

Komunikace programu s uživatelem

Program umožňuje velmi přehledným způsobem pracovat i s velkým objemem dat pomocí tzv. roletových menu a zobrazení dat v oknech, vzájemně se překrývajících.

Komunikaci programu s uživatelem lze shrnout do několika bodů:

- Režim nabídek (menu)
- Datový editor
- Textový editor
- Náповěda

V každém z těchto režimů se program chová poněkud odlišně a proto je nutné v každém okamžiku vědět, ve kterém z těchto režimů se nacházíte. Ztratíte-li na chvíli orientaci, chvíli počkejte, až se program někde zastaví. Nejhorší je ve zmatku tisknout bezhlavě jednu klávesu za druhou. Můžete tak potvrdit některou nevratnou činnost (například smazání věty, přepsání údajů a podobně).

Režim nabídek

V tomto režimu program nabízí vždy několik možností dalšího postupu. Uživatel potom **kurzorovými klávesami** vysvítí vybranou činnost a stiskne klávesu **Enter**, čímž vyvolá zvolenou činnost. Tato činnost může obsahovat další nabídku atd. U každé nabídky je zdůrazněn jeden znak (zpravidla první). Stiskem této klávesy vyvoláte právě tu činnost, v jejímž názvu je znak obsažen.

Stiskem klávesy F1 vyvoláte náповědu k právě vysvícené volbě nabídky (přejdete tak do režimu náповědy).

7. Datový editor

V tomto režimu je počítač vždy, když prohlížíte, opravujete nebo pořizujete data. Jedná se tedy o nejdůležitější režim.

Datový editor může mít podobu :

- tabulky
- formuláře.

Tabulka zobrazuje více vět, formulář zobrazuje pouze jednu.

Režimy datového editoru

Datový editor se může nacházet v jednom ze tří režimů, přičemž v každém z nich se chová poněkud jinak. Je proto vhodné znát tyto režimy a umět rozpoznat v jakém režimu se datový editor právě nachází.

Tři režimy datového editoru

- **Pořizovací režim** - umožňuje *přidávat do souborů nové věty*. Pohyb datového kurzoru je omezen pouze na pořizovanou větu. Nelze se tedy vrátit na předchozí věty a cokoli v nich upravovat. Pokud to chcete učinit, můžete klávesou F2 přejít do režimu editace. Ztratíte však nedokončenou větu. Dokončit větu znamená vyplnit všechny údaje a potvrdit klávesou Enter.
- **Editační režim** - tento režim umožňuje pohyb po celém souboru a opravu pořízených údajů, není-li to zakázáno. Do režimu pořízení můžete přejít stisknutím klávesy F2.
- **Údajový režim** - slouží k pořízení a úpravě jednoho údaje věty. Klávesa Insert umožňuje vstup do již pořízeného údaje a opravu libovolných znaků. Pokud je datový editor v tomto režimu je možné se pohybovat pouze uvnitř jednoho údaje. Klávesa Enter ukončuje editaci údaje a přechází na další. Klávesa Esc v tomto režimu obnovuje původní obsah údaje.

Pořízení údajů v datovém editoru

Program pracuje v podstatě se šesti typy údajů.

Při pořizování každého z typů údajů se datový editor chová předem nastaveným způsobem, proto je vhodné si o těchto typech něco říci.

Číselný typ - tento typ může obsahovat pouze číselné údaje. Číslo může obsahovat znaménko a desetinnou část. Rozsah přípustných hodnot je určen programem a není možné ho měnit. Stejně tak desetinná místa. Jako příklad uvedeme způsob zadání čísla se dvěma desetinnými místy a jeho zobrazení programem:

Uživatel	Program
5	5.00
15.1	15.10

Znakový typ - tento typ může obsahovat libovolné znaky. Počet znaků je dán programem a může se pohybovat od jednoho do 255 znaků. Programem může být omezen i obsah, např.: “ženatý”, “svobodný”...

Numerický řetězec - je speciálním znakovým typem, který může obsahovat pouze číslice 0 až 9. Je využíván většinou jako pořadové číslo. Jako příklad uveďme numerický řetězec pro pět číslic:

Uživatel	Program
1	00001
125	00125
3001	03001
12548	12548

Datum - slouží pro zadávání data. Základní podoba údaje má masku DD.MM.RR ve smyslu den, měsíc, rok. V některých případech je maska upravena třeba pro zadání měsíce a roku - MM.RR. Program kontroluje správnost data včetně přestupného roku. Není nutné zadávat datum celý, stačí jen tu část, která nesouhlasí s datem aktuálním. Jako příklad uveďme chování programu je-li dnes 13.12.2003:

Uživatel	Program
15.12	15.12.03
20.9	20.09.03
1.1.58	01.01.58
31.12.66	31.12.66

Chybně zadané hodnoty data:

30.2.98
35.10.03
5.15.96
152.00
1,12

Logický typ - může nabývat pouze dvou hodnot : A, N ve smyslu ano, ne.

Volný text - naplňuje se pomocí textového editoru a je používán pro různé poznámky, popisy a podobně. Nemá pevnou délku. V datovém editoru jsou tyto údaje prezentovány jednou tečkou v případě, že je volný text prázdný nebo hvězdičkou *, když volný text obsahuje alespoň jeden znak. Do naplněného volného textu se dostanete stisknutím klávesy Insert nebo dvojitým stiskem levého tlačítka myši. Klávesou Esc nebo stisknutím pravého tlačítka myši se vrátíte zpět do datového editoru.

Pohyb po souboru

Po souboru se pohybujeme pomocí datového kurzoru, který je na obrazovce vyznačen barevným odstínem plochy jednoho údaje.

Při každém režimu se datový editor chová jinak, proto zde uvádíme význam jednotlivých kláves postupně pro všechny režimy.

Údajový režim

Klávesa	Význam
Šipka vlevo	na předchozí znak v údaj
Šipka vpravo	na následující znak v údaj
Home	na první znak v údaj
End	na poslední znak v údaj
Delete	maže znak nad kurzorem
Backspace	maže znak vlevo před kurzorem a přesouvá kurzor na pozici vymazaného znaku
Enter	ukončení editace údaje (z libovolné pozice kurzoru v editovaném údaj)
Esc	přerušeni editace a obnovení původní hodnoty údaje. Užitečné tehdy, když omylem začnete editovat údaj, jste nechtěli přepsat. Esc původní obsah údaje "zachrání"
Insert	Umožňuje vstup do již pořízeného údaje, aniž by došlo ke zrušení jeho původního obsahu. Uvnitř údaje se pak lze pohybovat pomocí již popsaných kláves. Tuto možnost oceníte tehdy, když chcete v delším údaj opravít pouze jeden znak a nechcete kvůli tomu znovu vypisovat celý údaj.
F4	Klávesa umožní dodat znaku diakritiku. Stačí najet kurzorem na požadované písmeno a stisknout klávesu F4. U některých písmen program postupně nabízí všechny možnosti diakritiky (e, é, ě, ě)
Alt+F8	tato kombinace kláves vyvolá nabídku pro výběr ovladače klávesnice.

Pořizovací režim

V pořizovacím režimu se pohybujete pouze po již pořízené části věty. Možnosti jsou tedy velmi skromné:

Klávesa	Význam
šipka doleva	Na předchozí údaj ve větě
šipka doprava	Na následující (již pořízený) údaj ve větě
Home	Na první údaj ve větě
End	Na poslední již pořízený údaj ve větě
Enter	Na následující údaj (z posledního údaje na novou větu)
Insert	Přechod do údajového módu u pořízených údajů
F2	Přechod do editačního módu
Esc	ukončuje editaci daného souboru s uložením všech provedených změn na disk v dokončené větě
Alt-Esc	ukončení editace bez uložení změn (soubor zůstane v té podobě, ve které byl před zahájením editace)

Editací režim

Lze se pohybovat po všech již pořízených větách souboru a je-li to povoleno opravovat údaje. K pohybu slouží následující klávesy:

klávesa	Význam
šipka doleva	na předchozí údaj ve větě
šipka doprava	na následující údaj
Enter	na následující editovatelný údaj
Home	na první údaj ve větě
End	na poslední údaj ve větě
Page Up	na předchozí stranu
Page Down	na následující stranu
Ctrl+Home	na předchozí větu
Ctrl+End	na následující větu
Ctrl+PageUp	na začátek souboru
Ctrl+PageDown	na konec souboru
Insert	přechod do údajového režimu u pořízených údajů
F2	přechod do pořizovacího režimu
Esc	ukončuje editaci aktuálního souboru s následným uložením provedených změn na disk u dokončených vět
Alt+Esc	ukončení editace bez uložení změn

Stranou se rozumí obsah jedné obrazovky bez ohledu na to, kolik je na ní zobrazeno vět.

Pokud je na obrazovce pouze jedna věta, jsou zablokovány klávesy šipka nahoru a šipka dolů pro pohyb mezi větami. Přejechání lze provést pouze klávesami PgUp a PgDn.

Při pohybu mezi údaji ve formuláři (je zobrazena pouze jedna věta) lze použít pouze klávesy šipka vlevo a šipka vpravo i v tom případě, že jsou údaje umístěny ve formuláři pod sebou.

Speciální kombinace kláves

Klávesa	Význam
Ctrl+šipka vlevo	vymění aktuální větu s předchozí větou
Ctrl+šipka vpravo	vymění aktuální větu s následující
Ctrl+F5	vyvolání řádkového kalkulátoru
Ctrl+Y	zruší aktuální větu. Program si ve většině případů vyžádá potvrzení.
Ctrl+A	vloží prázdnou větu na místo datového kurzoru. Věta s nastaveným kurzorem je posunuta dále a na jejím původním místě je prázdná věta připravena k editaci.
Ctrl+U	obnoví původní obsah právě editované věty (včetně volných textů), zruší provedené změny ve větě
Ctrl+\	přeskočí zbývající údaje v právě editované větě a odskočí na začátek příští věty

Řádkový kalkulátor

Stiskem kláves CtrlF5 v datovém, ale i v textovém editoru lze vyvolat jednoduchý řádkový kalkulátor.

Na spodním řádku obrazovky se zobrazí:

Vypočítej: a volné místo pro zadání vzorce výpočtu.

Ve výpočtech lze použít všechny údaje souboru (systémové názvy údajů jsou zobrazeny v předposledním řádku v hranatých závorkách).

Samozřejmě lze použít všechny operátory:

+	sčítání
-	odčítání
*	násobení
/	dělení

Pro složitější výpočty lze použít speciální funkce, následované číselným výrazem v závorce:

Funkce	význam
PI	Ludolfovo číslo
ABS(čís.výraz)	absolutní hodnota
INT(čís.výraz)	celá část číselného výrazu
FRAC(čís.výraz)	desetinná část číselného výrazu
SQR(čís.výraz)	druhá mocnina
SQRT(čís.výraz)	druhá odmocnina
SIN(čís.výraz)	sinus
COS(čís.výraz)	cosinus
ARCTAN(čís.výraz)	arcus tangens
LN(čís.výraz)	přirozený logaritmus
EXP(čís.výraz)	exponenciála
RANDOM	náhodné číslo z intervalu <0,1>

Klávesami CtrlU lze obnovit poslední zadaný vzorec.

Klávesami CtrlF4 lze převzít výsledek výpočtu do aktuálního údaje v datovém editoru. Je však nutné, aby tento údaj byl stejného typu jako výsledek. V opačném případě k převzetí nedojde. Převzetí výsledku do textu je možné i v textovém editoru.

Funkční klávesy

O některých funkčních klávesách již byla řeč. Níže popsané funkce jsou standardní pro všechny tabulky i formuláře datového editoru. V některých případech však program tyto klávesy využívá jiným způsobem, toto je vždy označeno ve spodním systémovém řádku. (Níže popsané funkce jsou pak nepřístupné.)

F2 - Poříd'

Pomocí této klávesy lze přepínat mezi režimy editace a pořizování. Nacházíte-li se v režimu editace, potom klávesou F2 se přepnete do režimu pořizování. Nyní můžete pořizovat nové věty do souboru.

Opustit pořizovací režim můžete klávesou **Esc**, přičemž se uloží pouze celé věty (věty pořizené ve všech údajích). Poslední neúplná věta (existuje-li), je ztracena. Stiskem klávesy **F2** neopustíte datový editor, ale přejdete opět do režimu editace.

F3 - Hledej

Touto klávesou lze provést vyhledání věty podle klíče. Klíč je údaj nebo skupina údajů, podle kterých je soubor seřazen. Po stisku klávesy **F3** a zadání klíčových údajů se kurzor nastaví na hledanou větu. Jeli povolen několikanásobný výskyt klíče, potom na první větu, která zodpovídá zadaným hodnotám.

Pokud se hledaná věta nenalezne, program vydá chybové hlášení:

F10! věta neexistuje

a nastaví datový kurzor na následující větu. V některých případech program chybové hlášení nevydává.

F4 - Duplikace

Tato funkce umožní zkopírovat do aktuálního údaje hodnotu téhož údaje z předchozí věty. V režimu **pořizování** se kopírování provede automaticky. V režimu **editace** si program vyžádá potvrzení k přepsání aktuálního údaje. Kladná odpověď (A) způsobí přepsání hodnoty aktuálního údaje, po záporné odpovědi (N) se duplikace neprovede.

F5 - Přepínače

Po stisknutí klávesy **F5** se zobrazí následující nabídka:

- Podmnožinu
- Duplikace
- Tabelátor
- Aditivní změny
- Kontroly

Podmnožinu - zobrazí nebo naopak vypne podmnožinu vět souboru, která je definována přes funkční klávesu F6. Ve většině tabulek a formulářů je možnost vytvoření podmnožiny zablokována.

Duplikace - funkci duplikace jsme vysvětlili při popisu klávesy **F4**. Zde je však možné při pořizování většího množství vět se stejným údajem nebo údaji provádět duplikaci automaticky.

Nastavte kurzor na údaj, který chcete automaticky duplikovat ve všech nově pořizovaných větách. Stiskněte klávesu **F5** a vyberte volbu **Duplikace**. Nastavení automatické duplikace je znázorněno šipkou dolů po pravé straně údaje u první zobrazené věty.

V následující editované větě se pak automaticky zkopíruje hodnota údaje z předchozí věty, aniž byste museli tento údaj pořizovat a následně potvrdit klávesou **Enter**.

Tabelátor - tato funkce má význam, když chcete měnit pouze jeden nebo jen několik údajů ve větě. Nastavte kurzor na údaj, který chcete měnit, stiskněte klávesu **F5**, zvolte funkci "**Tabelátor**". Tuto činnost můžete opakovat pro další údaj.

Nyní můžete opravit první údaj. Po stisknutí klávesy **Enter** program přeskočí všechny neoznačené údaje a zastaví se na dalším označeném.

Nastavení funkce tabelátoru je znázorněno znakem "<" po pravé straně názvu údaje u první zobrazené věty. Nastavení funkce "**duplikace**" i "**tabelátor**" u téhož údaje je znázorněno znakem "V".

Aditivní změny - jsou programátorem stanovené změny hodnot dat v nadřazených souborech toho souboru, který je právě editován. Touto volbou lze provedení těchto změn vypnout. To je indikováno v posledním řádku obrazovky znaky "#A".

Použití této funkce může způsobit nestandardní chování programu a proto vypnutí provádějte pouze na pokyn Vašeho dodavatele nebo autora.

Kontroly - při editacích souborů se provádí mnoho logických kontrol na správnost a úplnost zadaných údajů. Touto volbou je možné tyto kontroly vypnout. Vypnutí kontrol je indikováno na posledním řádku obrazovky znaky "#L".

F6 - Akce

Slouží pro práci s vytvořenými soubory. Lze vytvářet nejrůznější sestavy bez nutnosti znalosti programování, přičemž je možné pracovat pouze se zadanou podmnožinou vět souboru. Tato funkce je v programu ve většině případů zablokována a nahrazena jinou funkcí.

8. Textový editor

Program obsahuje integrovaný textový editor.

Textový editor se používá pro psaní tzv. *volných textů* a pro samostatné textové soubory. *Volný text* je zvláštní údaj datového editoru, který může obsahovat libovolný text velikosti až 64KB (přibližně 24 strojopisných stran). Textový editor lze použít z volby "OSTATNÍ" a karty pacienta z menu pro tisk.

Nejdůležitější odchylky od běžného standardu:

- klávesa *Scroll Lock* umožňuje přepínat mezi módy editace a prohlížení (poskytuje lepší představu o konečné podobě textu).
- změny v textu se při opuštění editoru klávesou <Esc> automaticky nahraje na pevný disk.

Komunikace editoru s uživatelem

První (systémový) řádek obrazovky v textovém editoru vás informuje o:

- aktuální pozici kurzoru
- názvu editovaného souboru
- pokračování souboru v obou směrech (šipkami)
- aktuálních hodnotách přepínačů, jejichž stavy lze odpovídajícím povelům měnit (zapínat a vypínat).

Přepínat lze tyto stavy	povel	zapnuto	vypnuto
vkládání/přepisování při psaní textu	Ins	Vkl	Přep
odsazování dalšího řádku podle předchozího	Ctrl+Q Ctrl+I	Ods	
automatické formátování na konci řádku	Ctrl+Q Ctrl+W	Form	
zarovnávání na pravý okraj při formátování	Ctrl+O Ctrl+J	Zar	

Kromě prvního řádku Vás editor informuje i spodním řádkem obrazovky o tom, že můžete kdykoliv editovaný soubor vytisknout nebo uložit na pevný disk (funkční klávesy **F6** a **F9**).

Kdykoliv můžete stisknutím klávesy **F1** vyvolat nápovědu textového editoru, který poskytuje ucelený přehled o jeho možnostech.

Možnosti textového editoru

Popis možností textového editoru je rozdělen do následujících částí:

- pohyby kurzoru
- editace textu
- práce s bloky textu
- formátování textu
- vyhledávání textových řetězců
- druhy písma a barvy

- tečkové příkazy

Pohyby kurzoru:

šipka doleva	na předchozí znak
šipka doprava	na následující znak
šipka nahoru	na předchozí řádek
šipka dolů	na následující řádek
Ctrl+šipka doleva	na předchozí slovo
Ctrl+šipka doprava	na následující slovo
Home	na začátek řádku
End	na konec řádku
PageUp	na předchozí stranu
PageDown	na následující stranu
Ctrl+PageUp	na začátek textu
Ctrl+PageDown	na konec textu
Ctrl+W	posune obrazovku o jeden řádek dolů
Ctrl+Z	posune obrazovku o jeden řádek nahoru

Editace textu

Editace textu je zapsání textu na požadovanou pozici nebo pouhé prohlížení již napsaného textu.

Klávesa	Význam
Enter	Ukončení editace řádku
Esc	ukončení editace s nahráním změn na disk
Del	mazání znaku pod kurzorem
BackSpace	mazání znaku vlevo před kurzorem
Ctrl+T	výmaz jednoho slova
Ctrl+Y	výmaz řádku
Ctrl+Q Ctrl+Y	výmaz od pozice kurzoru do konce řádku
Ctrl+U	zrušení změn a obnovení textu z disku (platí pouze pro aktuální úsek textu)
Ctrl+Q Ctrl+L	obnovení řádku (pouze pro právě editovaný řádek)
F9	nahrání změn na disk
Ctrl+A	vložení nového řádku za kurzor
Ctrl+I	tabelátor
Ctrl+J	tabelace zprava
Ctrl+O Ctrl+C	vycentrování textu
F4	přidání (odstranění) diakritiky pro znak, na kterém stojí kurzor

Textový editor umožňuje kreslení jednoduchého i dvojitého rámečku: Pohyb kurzoru po obrazovce je shodný v režimu prohlížení i editace.

Klávesa	význam
Ctrl+Q Ctrl+-	jednoduchá rovná čára
Ctrl+Q Ctrl+=	dvojitá rovná čára
Ctrl+Q Ctrl+/	maže čáru
Šipky	po zvolení typu čáry stačí pohybovat šipkami ve zvoleném směru
Esc	ruší volbu typu čáry

Po zvolení typu čáry je možné použít znaky “-” a “=” pro změnu čáry, znak “/” pro mazání již nakreslených čar a „mezerník” pro tzv. „zvednutí pera” k přesunu kurzoru na jinou pozici bez kreslení čáry.

Pokud chcete kreslit rámeček i směrem dolů pod již pořízený text, je třeba si předem připravit volné místo pomocí klávesy Enter-

Práce s bloky textu

Blok je označená část textu, se kterou lze provádět další operace jako přenesení nebo kopírování na jiné místo textu, smazání a další. Blok je zvýrazněn inverzním zobrazením, tak aby bylo patrné, že je nějaký blok vyznačen.

klávesa	význam
Ctrl+K Ctrl+N	přepíná mezi sloupcovým a normálním typem bloku
Ctrl+K Ctrl+B nebo F7	označení začátku bloku
Ctrl+K Ctrl+K nebo F8	označení konce bloku
Ctrl+K Ctrl+C	kopie bloku na místo kurzoru (původní text zůstává na svém místě)
Ctrl+K Ctrl+V	přenesení bloku na místo kurzoru (text na původním místě se nezachová)
Ctrl+K Ctrl+Y	výmaz bloku (jde o zrušení textu jenž je blokem vymezen)
Ctrl+K Ctrl+R	čtení bloku uloženého v textovém souboru
Ctrl+K Ctrl+W	zápis bloku do textového souboru
Ctrl+K Ctrl+U	změna všech písmen v bloku na velká
Ctrl+K Ctrl+L	změna všech písmen v bloku na malá
Ctrl+K Ctrl+F	formátování do odstavce
Ctrl+K Ctrl+P	tisk bloku
Ctrl+F7	kopie bloku do Clipboardu (zásobník na uchování jednoho bloku textu)
Shift+F7	kopie bloku z Clipboardu na místo kurzoru

Formátování textu

Textový editor umožňuje upravit vzhled vašich textů formátováním do odstavců. Textový editor rozlišuje “měkké” a „tvrdé” konce řádků. Odstavec je pak definován jako úsek textu ukončený tvrdým koncem řádku.

Tvrdý konec řádku - vzniká tehdy, pokud přejdete na nový řádek stiskem klávesy **Enter**.

Měkký konec řádku - vzniká automatickým přechodem na nový řádek při nastaveném formátování.

Možnosti formátování textu :

Ctrl+O Ctrl+L pro nastavení levého okraje textu. Standardně je nastaven na jedna. Toto číslo udává, že text bude začínat od prvního sloupce obrazovky.

Ctrl+O Ctrl+R pro nastavení pravého okraje textu. Standardně je okraj nastaven na 78. Toto číslo udává sloupec obrazovky, kde se může nacházet poslední znak textu.

Ctrl+B způsobí zformátování textu od pozice kurzoru až ke konci odstavce mezi nastavené okraje.

Ctrl+O Ctrl+W slouží pro zapnutí (nebo následně vypnutí) režimu automatického formátování. Při automatickém formátování editor hlídá pravý okraj textu a po jeho dosažení odřádkuje (jde o měkký konec řádku). Řádky s tvrdým koncem řádku jsou označeny na pravém okraji obrazovky znakem “<”. V prvním (systémovém) řádku je při zapnutí formátování uvedena zkratka “Form”.

Ctrl+K Ctrl+F umožňuje formátovat celý označený blok textu, který se může skládat i z několika odstavců.

Ctrl+O Ctrl+J zapíná (nebo následně vypíná) “zarovnávání” textu k pravému okraji tak, že poslední znak řádku se vždy nachází na pravém okraji textu. Toho editor dosahuje vkládáním mezer mezi jednotlivá slova. Zapnuté zarovnávání je indikováno v systémovém řádku zkratkou “Zar”.

Ctrl+Q Ctrl+I zapíná (nebo následně vypíná) tzv. “odsazování”. Zapnutí je indikováno v systémovém řádku zkratkou “Ods”. Při zapnutém odsazování se kurzor po přechodu na nový řádek nastaví pod první znak předcházejícího řádku.

Vyhledávání v textu

Práci s rozsáhlejšími texty vám jistě usnadní možnosti editoru v oblasti vyhledávání a nahrazování slov nebo jejich částí. Vyhledávání funguje i ve volných textech a umožňuje tak vyhledávat záznamy i podle údajů v nich.

Možnosti vyhledávání:

Ctrl+Q Ctrl+F umožňuje vyhledání zadaného textového řetězce

Ctrl+Q Ctrl+A umožňuje vyhledání a následné nahrazení původního textu novými zadanými hodnotami

Ctrl+L umožňuje vyhledání dalšího výskytu textového řetězce zadaného jednou z výše uvedených možností.

9.Závěr

Zcela záměrně jsme se v této příručce nevěnovali ovládní vlastního programu, protože tomu se věnuje kontextová nápověda a zejména pak příručka uživatele k verzi „Komplet“. Zaměřili jsme se proto raději na hlavní společné rysy ovládní, které nemusí být na první pohled zřejmé a troch jsme tak nahlédli „pod kapotu“.

Máte-li jakékoliv další otázky či podrobnější informace, rádi Vám je poskytnou prodejci programu nebo přímo výrobce na adrese:

Ing. Ivo Štolpa
PUSSA software
Žižkova 13
586 01 Jihlava

telefon+fax: 567 320 386

hotline: 602 735 124

fax: 602 783 071

e-mail: pussa@pussa.cz

internetové stránky: <http://www.pussa.cz/>